

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدیریت تحصیلات تکمیلی
دانشکده کشاورزی
گروه علوم باغبانی و فضای سبز

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته باغبانی گرایش گیاهان دارویی

عنوان:

تاثیر کودهای زیستی عصاره جلبک دریایی، قارچ‌های میکوریزا و باکتری‌های محرک رشد
بر صفات مورفولوژیک و بیوشیمیایی گل گاوزبان ایرانی (*Echium amoenum*)

استاد راهنما:

دکتر مهدی آران

اساتید مشاور:

دکتر عبدالرحمن رحیمیان بوگر

دکتر داریوش رمضان

نگارش:

معصومه صیاد اربابی

زمستان ۱۴۰۰

چکیده:

به منظور بررسی تاثیر کودهای زیستی در بهبود صفات مورفولوژیکی و بیوشیمیایی گیاه گل گاوزبان ایرانی آزمایشی در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در مزرعه‌ای در شهرستان کلاله واقع در استان گلستان به صورت فاکتوریل در قالب طرح بلوک کامل تصادفی و با ۳ تکرار اجرا شد. در این تحقیق فاکتور اول شامل عصاره جلبک دریایی در چهار سطح مختلف ۰، ۰/۵، ۱ و ۲ میلی‌لیتر بر لیتر و فاکتور دوم شامل تلقیح بذرها قبل از کشت با دو گونه قارچ میکوریزا (*Glomus mosseae* و *Glomus interraddices*)، دو نوع باکتری (*Azetobacter chroococcum* و *Azospirillum brasilense*) و شاهد (عدم تلقیح بذر) بود. طبق نتایج بدست آمده تیمارهای آزمایش تاثیر معنی‌داری بر صفاتی نظیر تعداد و عملکرد خشک گل، تعداد شاخه جانبی و وزن خشک اندام هوایی گیاه گاوزبان ایرانی داشتند. بیشترین عملکرد و تعداد گل مربوط به تیمار ۰/۵ میلی‌لیتر بر لیتر عصاره جلبک و باکتری *Azetobacter* و کمترین عملکرد و تعداد گل مربوط به تیمار شاهد (بدون تلقیح و محلول‌پاشی) بود. همچنین تاثیر عصاره جلبک دریایی، قارچ‌های میکوریزا، باکتری‌های محرک رشد و برهمکنش آن‌ها بر صفاتی مثل فلاونوئید، فنول، آنتوسیانین و قندهای محلول معنی‌دار شد. اثرات ساده عصاره جلبک دریایی، قارچ‌های میکوریزا و باکتری‌های محرک رشد بر صفات ارتفاع بوته و وزن تر اندام هوایی معنی‌دار شد. میزان عناصر پتاسیم، فسفر و نیتروژن نیز تحت تاثیر تیمارها به طور معنی‌داری افزایش پیدا کرد. بیشترین میزان نیتروژن در تیمار ۰/۵ میلی‌لیتر بر لیتر عصاره جلبک و باکتری *Azospirillum* بیشترین میزان فسفر در تیمار ۱ میلی‌لیتر بر لیتر عصاره جلبک و قارچ *Glomus interraddices* و بیشترین میزان پتاسیم در تیمار ۲ میلی‌لیتر بر لیتر عصاره جلبک و باکتری *Azetobacter* بدست آمد. کمترین میزان عناصر نیتروژن، فسفر و پتاسیم مربوط به تیمار شاهد بود.

کلمات کلیدی: باکتری محرک رشد، گیاهان دارویی، قارچ میکوریزا، عملکرد.

Abstract:

In order to investigate the effect of biofertilizers on improving the morphological and biochemical traits of Iranian borage in ٢٠٢١ in a farm in Kalaleh city located in Golestan province was carried out factorially in a randomized complete block design with ٣ replications. In this study, the first factor included seaweed extract at four different levels of ٠, ٠,٥, ١ and ٢ ml / l and the second factor included inoculation of seeds before planting with two species of mycorrhizal fungi (*Glomus mosseae* and *Glomus intrradices*), two Bacterial type (*Azetobacter chroococcum* and *Azospirillum brasilense*) and control (no seed inoculation). According to the results, the experimental treatments had a significant effect on traits such as number and dry flower yield, number of lateral branches and shoot dry weight of Iranian borage. The highest yield and number of flowers were related to ٠,٥ ml / l algae extract and Azetobacter and the lowest yield and number of flowers were related to control treatment (without inoculation and foliar application). Also, the effect of seaweed extract, mycorrhizal fungi, growth-promoting bacteria and their interaction on traits such as flavonoids, phenols, anthocyanins and soluble sugars was significant. The simple effects of seaweed extract, mycorrhizal fungi and growth-promoting bacteria on plant height and shoot fresh weight were significant. The amount of potassium, phosphorus and nitrogen also increased significantly under the influence of treatments. The highest amount of nitrogen in the treatment of ٠,٥ ml / l of algae extract and Azospirillum bacteria, the highest amount of phosphorus in the treatment of ١ ml / l of the algae and fungus *Glomus intrradices* and the highest amount of potassium in the treatment of ٢ ml / l of the algae and Azetobact bacterium. The lowest levels of nitrogen, phosphorus and potassium were related to the control treatment.

Keywords: Growth promoting bacteria, medicinal plants, mycorrhizal fungi, yield

University of Zabol
Graduate school
Faculty of Agriculture
Department of Horticulture science and Landscape

The Thesis Submitted for The Degree of Master of Science
(In The Field of Horticulture science)

Title

Effect of seaweed extract, mycorrhiza fungi and growth-promoting
bacteria biofertilizers on morphological and biochemical characteristics
of Iranian Borage (*Echium amoenum*)

Supervisor:

Dr. Mehdi Aran

Advisors:

Dr. Abdrahman Rahimian Booger

By:

Masoumeh Sayyad Arbabi

Jan ۲۰۲۲